

På oppfordring: ny lærebok i lungemedisin

Amund Gulsvik, Per Sigvald Bakke

Lungesykdommer

En basal innføring. 253 s, tab, ill. Bergen: Fagbokforlaget 2004. Pris NOK 398 ISBN 82-7674-684-5

Det var med stor interesse jeg tok fatt på denne første norske læreboken i lungemedisin. Grunnen til det var at jeg har hørt begge forfatterne forelese i faget og har mange kolleger som har hatt dem som lærere

under studiet. De setter seg også et ambisiøst mål i forordet, der målet er å gi en innføring i faget lungemedisin på norsk og med den norske kliniske hverdag som bakgrunn.

Boken er delt i tre hoveddeler, en generell del som omfatter basal anatomi, fysiologi, symptomer, diagnostiske metoder, røykeavvenning og et kort kapittel om hjerte- og lungeredning. En spesiell del som omfatter lungesykdommer er inndelt i 17 kapitler, og til slutt kommer en del for praksis som omtaler håndtering av lungepasienten både i allmennpraksis og i sykehusmottak.

Det er en oversiktlig innholdsfortegnelse og et godt stikkordregister i boken. I tillegg er det bak i boken flere sider med ordforklaringer som på en enkel måte beskriver faguttrykkene. På slutten av hvert kapittel finnes det også et kort sammendrag samt forslag til spørsmål, helt klart myntet på kollokviegrupper. Referanselisten til hvert kapittel er kort og begrenset i hovedsak til norske publikasjoner.

Boken er lett å lese og forfatterne har i stor grad klart å holde seg til et lettfattelig språk. Både illustrasjonene og tabellene komplimenterer teksten på en utmerket måte. Når man leser boken, er det lett å se at begge forfatterne har lang erfaring med undervisning. Skulle man ønske noe mer, ville det være noen flere referanser, kanskje også til Internett, der det finnes mye god informasjon for dem som ønsker fordypning.

Jeg tror mange vil ha god nytte av boken og at forfatterne vil nå den brede målgruppen: medisinstudenter, allmennleger, sykehusleger, sykepleiere, fysioterapeuter, pasienter.

Anders Østrem

Lunger i Praksis
Gransdalen Legesenter
Oslo

Medisinsk kompendium med tyngde

Niels Ebbe Hansen, Stig Haunsø,
Ove B. Schaffalitzky de Muckadell, red

Medisinsk kompendium

Bind 1 og 2. 16. utg. 3 128 s, tab, ill. København: Nyt Nordisk Forlag, 2004. Pris DKK 3 995 ISBN 87-17-03687-9

Ifølge ordboken er et kompendium «en kortfattet lærebok». Begrepet fylles med nytt innhold når man får 16. utgave av *Medisinsk kompendium* i hende. Mer enn 3 000 sider fordelt på to bind er tung kost. Da førsteutgaven på 481 sider kom i 1935 opplyste forfatterne at dette «kompendium er udarbejdet paa grundlag af forelæsningsnoter fra de senere semestre og er tænkt anvendt som en hjælp ved praktikanttjenesten og ikke mindst som en støtte ved examensrepetitionen» (1). I dag er formålet et annet. I forordet til denne utgaven heter det at verket skal fungere som oppslagsbok for indremedisinere og allmennpraktikere samt som en lærebok for medisinstudenter.

Selv om verket ruver i volum, er antall sider for første gang i kompendiets historie ikke økt. De to bindene er visst 1 cm tynnere enn forrige utgave. Dette er ikke uttrykk for at medisinske utvikling er stoppet opp, men at redaktørene har redigert hardere. Slik må det være. Samtidig utgis tredje utgave av *Kirurgisk kompendium* i to liknende svære bind. Sammen gir kompendiene en samlet fremstilling av de medisinske moderfagene.

I midten av 1990-årene ble det for første gang også utgitt en lommeutgave. Kompendiet hadde dermed fått sitt kompendium. Jeg hadde stor nytte av det under studiet og antar at en liknende lommeutgave vil følge den nye utgaven. Redaktørene klarer også på andre måter å holde verket moderne, for eksempel ved at det har fått ny layout, og ved at samtlige figurer nå er i farger.

Dette er et dansk verk, selv om det blant de 140 bidragsyterne også finnes fire norske. Litt påfallende er det at mindre enn 15 % av forfatterne er kvinner. Prisen varierer i norske bokhandler, laveste pris jeg fant var ca. 3 200 norske kroner. Hvis man også synes man skal ha det kirurgiske kompendiet, blir det fort penger av det. For nordmenn er det enkelt å lese dansk, men mange studenter vil nok synes at dette verket blir for stort og dyrt sammenliknet med lærebøker på engelsk. Hva man foretrekker som sitt standardverk som student eller kliniker, er erfaringsmessig nokså individuelt.

Erlend Hem

Tidsskriftet

Litteratur

1. Bernth O, Hagens E. *Medisinsk kompendium*. København: Store Nordiske Videnskabsboghandel, 1935.

Lærebok i muskel- og skjelettlidelser

Lars Remvig, Finn Elkjær Johannsen,
Kirsten C. Pedersen, Kirsten Petersen, red

Lærebog i muskuloskeletal medicin

448 s, tab, ill. København: Munksgaard, 2003. Pris DKK 448 ISBN 87-628-0201-1

Boken er skrevet av en tverrfaglig gruppe med to revmatologer, én ergoterapeut og én fysioterapeut. Den primære målgruppen er ergoterapi-, fysioterapi- og medisinstudenter, men også klinikere som har behov for en grundig innføring i ikke-inflammatorisk muskel- og skjelettproblematikk.

Oppbygningen er tradisjonell, med en generell del som omfatter vevsfysiologi, patofysiologi, biomekanikk samt diagnostiske og behandlingsmessige prinsipper.

I den spesielle delen av boken har forfatterne delt kroppen inn i ulike regioner. Funksjonell anatomi, undersøkelsesteknikk og diagnoser gjennomgås med hensyn til årsaker, symptomer, differensialdiagnostikk og behandling. Den overordnede behandlingsstrategien er å gjenopprette optimal funksjon. Presentasjonen av faggruppens ulike behandlingsmetoder blir imidlertid opprømsende og overfladisk og kunne med fordel vært enda kortere og med henvisning til profesjonsspesifikk litteratur.

Boken er oversiktlig og lett å finne frem i. Kapitlene har mange og stort sett gode figurer som illustrerer både anatomi, undersøkelsesmetoder og eksempler på øvelsesutvalg. Dette bidrar til at boken kan egne seg både som lærebok og oppslagsverk.

Referanselistene til hvert kapittel er selektive, men inneholder en god del nyere litteratur. Dette burde tyde på at stoffet som presenteres er aktuelt i forhold til dagens kunnskapsnivå. Forfatterne legger stor vekt på aktiv trening som virkemiddel i behandlingen av overbelastningsskader. Jeg savner imidlertid et kapittel om hvordan muskel- og skjelettlidelser kan forebygges. Dessuten foreligger det nå en rekke publiserte systematiske oversikter som evaluerer effekten av behandling av ulike muskel- og skjelettlidelser, f.eks. kroniske rygglidelser og gonartrose, og disse burde forfatterne lagt større vekt på.

Det er et ambisiøst og omfattende arbeid forfatterne har begitt seg ut på: Det er vanskelig å skrive en lærebok som omhandler alt fra anatomi, biomekanikk, undersøkelse og diagnostisering til behandling, og det sier seg selv at enkelte temaer derfor blir overfladisk dekket. Boken egner seg

kanskje best som et oppslagsverk om medisinske problemstillinger som man ikke jobber med til daglig. Deler av boken egner seg nok bra for både ergoterapi-, fysioterapi- og medisinstudenter, men når det gjelder undersøkelse og behandling vil nok spesifikke bøker for den enkelte faggruppe være betydelig bedre egnet.

Inger Holm

Fysioterapiavdelingen
Rikshospitalet

Praktisk nyttig etikkbok

Veronica English, Gillian Romano-Critchley,
Julian Sheater, Ann Sommerville, red

Medical ethics today

2. utg. 822 s. London: BMJ Publishing Group,
2004. Pris GBP 60
ISBN 0-7279-1744-7

Som den norske, har den britiske legeföreninga fleire målsettingar med etikkarbeidet: å bidra til utforming av offentleg helsepolitikk, å kunne råde enkeltmedlemmer og organisasjonen i etiske spørsmål og å heve etikkom-

petansen hos legar. England har sin etiske komité, og i tillegg har British Medical Association ei eiga etikkavdeling. Utarbeiding av skriftleg materiale har vore eit satsingsområde. Ein del stoff er lagt ut på foreininga sine nettsider. Desse nettsidene er vel verd eit besøk!

Denne store boka (822 sider) er også eit resultat av legeföreninga si satsing på etikk. Boka kom ut første gong i 1993 og er basert på dei mange sakene som er blitt spelt inn til foreininga. Ho er pedagogisk, praktisk og spenner over svært mange ulike tema, slik som ulike former for samtykkeproblematikk, lege-pasient-forholdet, etiske problem ved livets start, inklusiv reproduksjonsteknologi og genetik, og ikkje minst eit viktig kapittel om det å velje å la vere å behandle. Særleg viktig er drøftinga av etiske problem knytt til legens mange roller. Kvart kapittel startar med ein presentasjon av innhaldet og sluttar med eit samandrag. Mange av problema er illustrerte med kasuistikkar, og boka inneheld eit detaljert stikkordregister. På grunn av lengda eignar ikkje boka seg som sengelektyre, men har stor verdi som oppslagsbok. Ho bør derfor finnast på sjukehusbibliotek til bruk i den praktiske kliniske kvardagen. I dei ulike kapitla er det også teke inn juridiske drøftingar, lovregulering av feltet og rettssaker der problemet er behandla. Boka er ikkje

analytisk nok til å kunne passere som ei viktig lærebok i etikk. Mange av standpunktta som blir tilrådd manglar gode grunnavingar og pro-og-kontra-argument. Men fordi dei praktiske etikkproblema er så godt dekkja, vil boka likevel vere av verdi også for folk som arbeider med etikk, ikkje minst med undervising.

Reidun Førde

Legeföreningens forskningsinstitutt

Sterkt om helse og miljø

Christer Edling, Gunnar Nordberg,
Monica Nordberg, red

Arbets- og miljømedisin

En lärobok om hälsa och miljö. 2. utg. 318 s, tab,
ill. Lund: Studentlitteratur, 2003. Pris SEK 390
ISBN 91-44-02399-5

Når noen av Nordens, ja enkelte av verdens, fremste fagpersoner innen arbeidsmedisin og miljømedisin skriver lærebok, må det bli bra. Den første utgaven av denne svenske læreboken kom i 2000.

Boken er mest tenkt for medisinstudenter og studenter innen enkelte andre fagdisipliner som stiller med helse og miljø. Imidlertid har det åpenbart vært redaktørenes intensjon å bidra med aktuell faktakunnskap om relasjonene mellom miljø og helse også i en videre sammenheng. Slik kunnskap blir stadig mer nødvendig ikke bare for leger og andre helsearbeidere, men også for beslutningstakere og forvaltere. Det er kanskje med dette formålet at forfatterne har gjort den nye utgaven enda litt fattigere enn den første på illustrasjoner og tabeller, som jo er godt egnet til systematisk læring for studenter.

Boken vitner om forfatternes meget gode innsikt i de emner som behandles, noe som faktisk kan gi god breddeoppdatering også for erfarne spesialister innen faget. For meg har boken litt preg av tidligere tiders årbøker som både formidler kunnskapsstatus og gir oppdatering. Nytt i andre opplag av denne boken er spesielt et kapittel om mobiltelefoni og mulige helsevirkninger samt et kapittel om akrylamid, som vi har friskt i minne både fra Hallandsåsen og Romeriksporten.

Boken har med litt stoff om svensk lovgivning og svensk sosialmedisin. Men i hovedsak er innholdet faglig universelt.

Jeg anbefaler boken til litt interesserte studenter og til kolleger spesielt innen arbeids- og miljømedisin, men også innen allmennmedisin og samfunnsmedisin. For egen del har jeg allerede begynt å glede meg til en ytterligere oppdatert tredje utgave om et par år.

Bjørn Hilt

Arbeidsmedisinsk avdeling
St. Olavs Hospital
Trondheim

Flott innføring i ufrivillig barnløshet

Peter Braude, Alison Taylor, red

ABC of subfertility

51 s, tab, ill. BMJ Publishing Group, 2004.
Pris GBP 18
ISBN 0-7279-1534-7

Dette heftet er en samling av 13 oversiktsartikler om ufrivillig barnløshet fra BMJ høsten 2003.

Alle forfatterne er eller har vært ansatt ved enheten for assistert befruktning på Guy's and St. Thomas's Hospital i London. Heftet

inngår i en serie av ABC-er utgitt av BMJ og henvender seg i første rekke til allmennleger, men det kan også være av interesse for leger tidlig i spesialistutdanningen i fødsels hjelp og kvinnesykdommer og for spesialister i urologi.

De enkelte kapitlene utfyller hverandre godt, selv om det er enkelte gjentakelser. Til sammen gir de en god innføring i epidemiologiske aspekter og årsaker til, utredning av og behandling av ufrivillig barnløshet. I tillegg er det egne kapitler om lovgivning om assistert befruktning, rådgivning av barnløse par og om fremtidsperspektiver ved behandling av barnløshet. Det er enkelte skjønnhetsfeil, for eksempel er det ikke nevnt i kapitlet om anovulasjon at medikamenter kan være årsak til moderat hyperprolaktinemi. Adrenogenitalt syndrom, men ikke hormonproduserende tumor, nevnes som årsak til betydelig forhøyet testosteronkonsentrasjon. «Avventende behandling» ved tubar infertilitet og transcervikal kanylering av egglederne ved medial okklusjon er neppe norsk praksis.

Litteraturhenvisningene i de enkelte kapitlene er svært ujevne, fra ingen til kun lærebøker og til originalarbeider.

Disse små innvendningene svekker imidlertid ikke helhetsinntrykket av at dette heftet formidler kunnskap om ufrivillig barnløshet på en førsteklases måte. Kapitlet om mannlig subfertilitet er spesielt godt fordi det legger betydelig vekt på den kliniske undersøkelsen av menn med nedsatt sædkvalitet.

Heftet er i A4-format, med to spalter på siden. Den ene spalten er ren tekst, den andre inneholder figurer og tabeller av høy kvalitet samt tekstbokser med viktige poenger. Dette gir en svært oversiktlig og tiltalende layout som i tillegg til den faglige kvaliteten gjør heftet til noe av det beste undertegete har sett om ufrivillig barnløshet.

Tom Tanbo

Kvinneklubben
Rikshospitalet